

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci **žalobce: E. P.**, zastoupen JUDr. Petrem Knoblochem, advokátem, se sídlem Husova 17, Plzeň, proti **žalovanému: Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 4. 2005, č. j. 60 Az 25/2005 - 33,

takto:

- I.** Kasační stížnost **se zamítá**.
- II.** Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.
- III.** Ustanovenému zástupci žalobce, JUDr. Petru Knoblochovi, **se přiznává** odměna za zastupování v částce 2150 Kč; tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá kasační stížností rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 60 Az 25/2005 - 33 ze dne 12. 4. 2005, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného č. j. OAM - 94/LE - B01 - B04 - 2005 ze dne 7. 2. 2005, kterým byla zamítnuta stěžovatelova žádost o udělení azylu jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

Stěžovatel v kasační stížnosti namítá nezákonnost způsobenou nesprávným posouzením právní otázky splnění podmínek pro zamítnutí jeho žádosti podle § 16 odst. 1

písm. k) zákona o azylu. Stěžovatel uvádí, že jeho žádost nebyla motivována snahou vyhnout se hrožícímu vyhoštění, nýbrž snahou získat v České republice azylovou ochranu. Je sice pravdou, že mohl o azyl požádat dříve, chtěl však v České republice pracovat a oženit se a neobtěžovat svými problémy; poněvadž přišel o doklady, měl obavy ze styku s běloruskými státními orgány, které by byly příslušnými mu nové doklady vydat. Namítá rovněž, že předmětem řízení před žalovaným měly být otázky pronásledování, a nikoliv otázky pobytu na území České republiky. Žalovaný se měl zabývat stěžovatelovými tvrzeními o pronásledování v Bělorusku, a pokud by byla tato tvrzení shledána relevantními, musí ustanovení § 16 zákona o azylu ustoupit ustanovení § 12 zákona o azylu. Žalovaný měl rovněž aplikovat § 14 zákona o azylu, přičemž měl přihlídnout k hlubokému vztahu, který stěžovatel navázal s občankou České republiky a vzít v úvahu, že pouze porušil ustanovení pobytového zákona. Podle stěžovatele žádná norma nepřikazuje žádat o azyl okamžitě po příchodu na území bezpečného státu; není možné, aby byl vrácen do země původu jen z důvodu časové distance od okamžiku příchodu na území do okamžiku žádosti o azyl. Dále stěžovatel namítá porušení ustanovení o řízení před soudem, neboť soud neprovedl jím navrhovaný důkaz svědeckou výpovědí Š. H., přítelkyně stěžovatele, čímž soud osvědčil necitlivý přístup a pohrdání vztahem mezi mužem a ženou; žalovaný i soud pominuli, že tato výpověď by měla vliv na skutkový děj predestinovaný stěžovatelem. Soudem ustanovený advokát posléze kasační stížnost doplnil tak, že ve stěžovatelově případě byly dány důvody pro aplikaci § 12 zákona o azylu, popřípadě § 14, neboť nenaplnil žádnou z podstat upravených v § 16 zákona o azylu. Připomněl rovněž situaci v Bělorusku, která se podobá politické situaci v ČSSR před rokem 1989. Navrhl proto zrušení napadeného rozsudku krajského soudu a vrácení věci témuž soudu k dalšímu řízení, kromě toho žádal o přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti poukazuje na to, že stěžovatelova žádost byla zamítnuta podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu jako zjevně nedůvodná, žalovaný tedy neposuzoval důvody podle § 12 až § 14 zákona o azylu. Uvedl rovněž, že institut azylu slouží k ochraně před pronásledováním v zemi původu a je proto nanejvýš logické podání takové žádosti ihned potom, kdy se osobě pronásledované či osobě důvodně se pronásledování obávající podaří vstoupit na území země, která je mu schopna takovou ochranu poskytnout. Stěžovatel se k žádosti o azyl pohnul až pod hrozbou vyhoštění, třebaže o azyl objektivně mohl požádat daleko dříve. Za takové situace jsou tvrzené důvody žádosti o azyl zcela nerozhodnými. Žalovaný proto navrhl zamítnutí kasační stížnosti jako nedůvodné.

Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil zejména následující rozhodné skutečnosti: stěžovatel podal žádost o udělení azylu 26. 1. 2005, přičemž dne 18. 1. 2005 s ním orgány Policie České republiky zahájily řízení o správním vyhoštění, neboť dne 18. 1. 2005 byl těmito orgány zadržen a umístěn v Z. p. z. c. B. V České republice pobýval stěžovatel již od roku 1998 (od července), pracoval tu, do roku 2000 „pod ukrajinským mafiánem“, do roku 2002 mu práci sjednával pan J., od roku 2002 žil u přítelkyně Š. H. na okr. N. V žádosti na dotaz, z jakého důvodu podává žádost o azyl až nyní, odpověděl, že „na to teď přišlo“. V pohovoru k žádosti o azyl dne 26. 1. 2005 uvedl řadu skutečností o svých aktivitách ve straně B.; tyto aktivity spočívaly v roznášení letáků a účastech na demonstracích; v roce 1995 (po účasti na demonstraci, kdy byl zbit a musel si léčit zranění na hlavě) odjel z B. do R., pracoval při těžbě dřeva na S., v roce 1998 odjel do České republiky (v pohovoru k žádosti o azyl uvedl, že Bělorusko je fašistický stát, prezidenta L. každého, kdo s ním nesouhlasí, zlikviduje). O možnosti požádat o azyl v České republice se dozvěděl v roce 2000. Z návratu do Běloruska má obavy, protože tam by byl ohrožen jeho život a svoboda.

Žalovaný shledal splnění podmínek podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu účinném ke dni jeho rozhodnutí a stěžovatelovu žádost jako zjevně nedůvodnou zamítl. Z obsahu soudního spisu pak Nejvyšší správní soud zjistil, že rozhodnutí žalovaného napadl stěžovatel žalobou, ta byla krajským soudem zamítnuta. Krajský soud shledal důvodnou aplikaci právě uvedeného ustanovení, přičemž neprovedl navrhovaný důkaz čestným prohlášením a výsledkem stěžovatelovy přítelkyně Š. H., neboť jsou nadbytečnými za situace, kdy soud vychází ze skutkového a právního stavu, který zde byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“). Uvedená přítelkyně stěžovatelova nijak v řízení správním o udělení azylu nevystupovala.

Stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), kasační stížnost je podána osobou oprávněnou. Stěžovatel namítá nesprávné posouzení podmínek pro zamítnutí žádosti podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, míří tedy na kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Kromě toho namítá, že soud porušil pravidla o řízení, pokud neprovedl výslech jeho přítelkyně, jak navrhoval, jedná se tedy o důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud tedy napadený rozsudek krajského soudu podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. v mezích uplatněných kasačních důvodů, vázán důvody kasační stížnosti, přezkoumal a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

V logice kasačních důvodů je nejprve nutno se vypořádat s námitkou směřující proti vadám řízení před soudem, které mohly mít vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé (§ 103 odst. 1 písm. d/ s. ř. s.), přičemž vadou má být nevyhovění návrhu na doplnění dokazování výsledkem stěžovatelovy přítelkyně a jejím čestným prohlášením. Soudy ve správním soudnictví mohou provádět dokazování, pokud ovšem nejde o situaci, kdy by se zásadním způsobem měl doplňovat skutkový stav zjištěný správním orgánem. Věc vždy posuzují podle skutkového stavu ke dni vydání správního aktu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Stěžovatel již v řízení o žádosti o udělení azylu tvrdil, že má na území České republiky přítelkyni, u které od roku 2002 bydlí a hodlá se s ní oženit. Rozsah dokazování v azylovém řízení plyne z práva hmotného; jednak se prokazují azylově relevantní důvody uvedené v § 12 zákona o azylu, jednak důvody tvořící překážku vycestování podle § 91 zákona o azylu. Časově půjde pravidelně o rozdílná časová období (opuštění země původu, případný návrat do této země). V žádném z těchto ustanovení nelze vyhledat jako skutkově rozhodnou okolnost, že stěžovatel navázal na území České republiky známost, proto k této okolnosti nebylo nutno vést žádné dokazování. Pokud by žalovaný posuzoval žádost o azyl podle § 12 zákona o azylu, mohla by přicházet teoreticky v úvahu i aplikace ustanovení § 14 (humanitární azyl); jde o případ udělení azylu, na který nárok není, svěřený zcela do diskrece správního orgánu, s omezeným soudním přezkumem. V návrhu na výslech přítelkyně založeném na č. l. 22 soudního spisu ostatně stěžovatel nijak neuvádí, které azylově relevantní skutečnosti by výsledkem jeho přítelkyně měly být prokázány. Š. H. zaslala dne 5. 4. 2005 krajskému soudu přípis, v němž sdělila, že žije se stěžovatelem pět let, plánují uzavření sňatku, nevěděli jak zlegalizovat stěžovatelův pobyt na území České republiky, stěžovatel se naučil dobře česky, nechce žít v Bělorusku, odkud odešel z politických důvodů, dokáže se uživit vlastníma rukama, nechce dělat českému státu potíže; žádá soud, aby bylo zváženo zlegalizování pobytu stěžovatele v České republice. Krajský soud v Plzni návrh na doplnění dokazování v požadovaném směru zamítl, neboť je neshledal pro posouzení věci relevantním. Rozsah dokazování určuje soud (§ 52 odst. 1 s. ř. s.). Účelem soudního přezkumu správních aktů je posoudit soulad procesních postupů a aplikace hmotného práva správním orgánem tak,

aby bylo zajištěno, že nedošlo k zásahu do práv žalobce (srov. § 2, § 4, § 65 s. ř. s.). Skutková nova, tedy skutečnosti nastalé po vydání rozhodnutí správního orgánu se nepřipouštějí (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud nemá důvod pochybovat o stěžovatelově tvrzení, že od roku 2000 žije na území České republiky se shora uvedenou zdejší občankou; pro účely podmínek stanovených zákonem pro udělení azylu (§ 12, § 91) jde však o skutečnost bezvýznamnou; to, zda by správní orgán, jenž by nepřiznal azyl podle § 12, přihlédl k takové skutečnosti při udělení humanitárního azylu podle § 14 citovaného zákona, je zcela v jeho úvaze, do které soud zasahovat by nemohl (soud nemůže oktrojovat správnímu orgánu, ke kterým skutečností má přihlédnout, jestliže zákon stanoví meze správní úvahy široce, a to tak, že jde o „případ hodný zvláštního zřetele“). Krajský soud proto nepochybil, pokud dokazování nerozšiřoval způsobem, jenž stěžovatel požadoval. I z podání stěžovatelovy přítelkyně však vysvítá, že určujícím motivem stěžovatelova postupu je snaha legalizovat pobyt na území České republiky; k tomu již na tomto místě Nejvyšší správní soud uvádí, že azylové zákonodárství k tomuto účelu primárně neslouží. Námitka je nedůvodná.

Nesprávným posouzením právní otázky by byl omyl soudu při aplikaci právní normy na zjištěný skutkový stav, přitom o mylnou aplikaci právní normy jde tehdy, pokud soud na zjištěný skutkový stav použil jiný právní předpis (jinou právní normu, konkrétní pravidlo, než kterou měl za daného správně zjištěného skutkového stavu správně použít, anebo aplikoval správný právní předpis /právní normu/, ale dopustil se nesprávnosti při výkladu /§ 103 odst. 1 písm. a/ s. ř. s./). Nejvyšší správní soud se na základě druhého uplatněného kasačního důvodu zaměřil na posouzení, zda skutečnosti, jež z průběhu řízení vplynuly, odůvodňují aplikaci § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, či nikoli.

Podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu ve znění účinném v době vydání napadeného správního rozhodnutí se žádost o udělení azylu zamítne jako zjevně nedůvodná tehdy, jestliže žadatel podal žádost o udělení azylu s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení azylu dříve. Aplikace tohoto ustanovení tedy vyžaduje prokázat, že žádost o udělení azylu byla podána s cílem vyhnout se vyhoštění, kromě toho však musí být prokázána i skutečnost, že žadatel mohl o azyl požádat již dříve. Stěžovatel ve správním řízení výslovně uvedl, že byl zadržen policií 18. 1. 2005 a umístěn v Z. p. z. c. B., neměl žádné doklady, na území České republiky se zdržuje od roku 1998 (tedy téměř sedm let). Ve správním spise je založeno sdělení Policie ČR č. j. SCPP - 36/PH - OPK4 - SV - 2005 ze dne 18. 1. 2005, které stěžovatel převzal dne 18. 1. 2005 ve 21.40 hod., o tom, že se zahajuje správní řízení o udělení správního vyhoštění podle § 118 odst. 1 a § 119 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Dne 21. 1. 2005 projevil stěžovatel úmysl požádat v České republice o azyl. Jestliže tedy řízení o správním vyhoštění bylo zahájeno 18. 1. 2005 poté, co byl stěžovatel zadržen Policií České republiky, aniž by měl jakékoliv doklady, po téměř sedmiletém nelegálním pobytu na území České republiky, a úmysl požádat o azyl byl projeven za tři dny poté, je časová souvislost mezi řízením o správním vyhoštění a žádostí o udělení azylu zcela evidentní. Stěžovatelova žádost o udělení azylu byla zřetelně vedena snahou předejít nepříznivým důsledkům správního vyhoštění, když stěžovatel se v tu dobu nacházel v zařízení pro zajištění cizinců, a tedy jiná alternativa řešení pro něj této nepříznivé situace fakticky v úvahu nepřicházela. Pokud jde o druhou vyžadovanou podmínku, tedy, že stěžovatel mohl o azyl požádat dříve, byť i z důvodů, které v řízení o udělení azylu uváděl (členství ve straně B., roznášení letáků, účast na opozičních demonstracích, násilí ze strany policie na účastnících demonstrace v roce 1995 a v roce 1997), pak ze správního spisu zcela zřetelně plyne, že stěžovatel se pohyboval zcela svobodně na území České republiky od poloviny roku 1998, pobýval zde nelegálně, pracoval, patrně rovněž za nelegálních podmínek, potvrdil, že

nejpozději od roku 2000 věděl o možnosti požádat o azyl - mohl tedy během řady let svého pobytu na zdejší území vejít ve styk se zdejšími úřady a o azyl požádat, avšak neučinil tak. Skutečnosti stěžovatelem ve správním řízení uváděné, tedy, že žádost o azyl podává až nyní, protože „na to teď přišlo“ a dlouholetý pobyt na zdejší území, nasvědčují tomu, že stěžovatel na území České republiky nehledal okamžitou legální zástitu před pronásledováním v zemi svého původu, jejíž zajištění je základním smyslem azylového zákonodárství. Stěžovateli v podání žádosti o azyl po dobu téměř sedmiletého pobytu na území České republiky objektivně nic nebránilo. V takovém případě tedy byly důvody k aplikaci § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu.

Stěžovatel v kasační stížnosti vyzývá Nejvyšší správní soud, aby jasně vyložil, jaký má vliv na postavení žadatele o azyl časový odstup od vstupu na území České republiky do podání žádosti o azyl, přičemž je přesvědčen, že jde o skutečnost právně irelevantní. Tento názor však vyvrací již samo znění § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, které jako jeden z důvodů pro zamítnutí žádosti o udělení azylu staví skutečnost, že o azyl „mohl žadatel požádat dříve“ - ve vztahu k definované situaci správního vyhoštění. K této otázce se již Nejvyšší správní soud vyslovil několikrát a pro potřeby tohoto rozhodnutí není nutno stavět žádnou novou logickou konstrukci výkladu, nýbrž je možno pouze připomenout základní východiska, jež zdejší soud opakovaně judikoval a na nichž setrvává: jakkoliv není v zákoně o azylu stanovena konkrétní lhůta, v níž je po překročení státní hranice potřeba požádat o azyl, podání žádosti o azyl téměř sedm let po vstupu do České republiky, přestože v dřívějším podání žádosti o azyl stěžovateli nic nebránilo, nasvědčuje tomu, že o azyl stěžovatel požádal až ve snaze legalizovat svůj pobyt na území České republiky a vyhnout se hrozícímu správnímu vyhoštění. V rozsudku zdejšího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 2 Azs 5/2003 (publ. pod č. 18/2003 Sb. NSS) soud uvedl: „... *cizinec pronásledovaný za uplatňování politických práv a svobod ve své vlastní zemi má o azyl požádat již v první zemi, v níž má reálnou příležitost tento status obdržet nejdříve a v níž budou garantována jeho základní práva a svobody.*“

Zdejší soud dále v rozsudku ze dne 20. 10. 2005, sp. zn. 2 Azs 423/2004 uvedl (zpřístupněno na www.nssoud.cz): „*Z této logiky také vyplývá, že má takový cizinec požádat o azyl neprodleně poté, co má k tomu příležitost, a to nejen z hlediska zeměpisného, ale i časového. V opačném případě, tedy při podání žádosti o azyl s výrazným časovým odstupem po vstupu na území státu, kde mu může být ochrana formou azylu udělena, lze přepokládat, že důvody podání žádosti se již nemusejí shodovat s důvody odchodu ze země původu, což může cizince z poskytnutí azylu vyloučit podobně jako žádost v jiné než první bezpečné zemi. Tuto logiku ostatně sleduje i zákon o azylu ve svém § 16 odst. 1 písm. k) ... Jinak řečeno, pokud cizinec požádá o azyl proto, že mu hrozí správní vyhoštění, bude jeho žádost zamítnuta jako zjevně nedůvodná a nebude tak již zkoumáno, zda jsou v jeho případě dány důvody podle § 12 zákona o azylu a jeho minulé pronásledování či důvodná obava z něj budou z hlediska žádosti o azyl již procesně nepodstatné.*“ Uvedené závěry jsou zcela použitelné pro projednávanou věc: I kdyby důvody stěžovatelem předestřené jako důvody odchodu ze země původu mohly být azylově relevantní, stěžovatel se diskvalifikoval z možnosti azylové ochrany tím, že téměř sedm let setrval nelegálně na území České republiky a jeho motivy pro žádost o udělení azylu byly zcela odlišné od těch, které by býval mohl patrně dobře uplatnit po příchodu na území zdejšího státu. Pronásledování, jemuž byl vystaven ve své zemi původu, tak je sice součástí stěžovatelovy minulosti a patrně i důvodem jeho odchodu z Běloruska v roce 1998, nebylo však již bezprostřední příčinou (pohnutkou) podání žádosti o azyl. V tomto ohledu zákon stanoví pro správní orgán jasnou direktivu zkoumat, zda mohl stěžovatel o azyl požádat dříve, což také správní orgán správně

posoudil, krajský soud shledal takový výklad zákonným a Nejvyšší správní soud nemá co by - veden shora podaným výkladem - na tomto závěru měnil. Pokud je ustanovení § 16 zákona o azylu aplikováno důvodně, není zákonný důvod posuzovat naplnění podmínek § 12 zákona o azylu (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu publikovaná pod č. 181, 899, 574/2004 Sb. NSS). Stěžovatel se tedy mylí, pokud se domnívá, že posouzení podmínek pronásledování podle § 12 zákona o azylu má vždy přednost; pokud jsou naplněny podmínky vylučující udělení azylu podle § 16 zákona o azylu, podmínky § 12 a tedy i § 14 (humanitární azyl) již zkoumány být nemohou.

V souzené věci tedy krajský soud aplikoval správnou právní normu a nedopustil se vady řízení, jež by mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí soudu.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání rozhodnutí krajského soudu k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel neměl v řízení úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, žalovanému, jenž byl procesně úspěšný, podle soudního spisu žádné náklady nevznikly, proto bylo rozhodnuto, že se mu jejich náhrada nepřiznává. Ustanovenému advokátu JUDr. Petru Knoblochovi platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.). Odměna byla určena za dva úkony právní služby - první porada s klientem a příprava zastoupení, písemné podání ve věci samé, tedy 2 x 1000 Kč a na úhradu hotových výdajů paušálně 2 x 75 Kč, úhrnem tedy 2150 Kč, a to v souladu s § 9 odst. 3 písm. f), § 7, § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Tato částka bude vyplacena k rukám právního zástupce do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. dubna 2006

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu